

Barnets utviklingsskala

Fra Lytte, lære,
snakke

Utviklingsskalaen

Språket setter oss i stand til å forstå og uttrykke ideer, tanker, meninger og følelser.

I språkutviklingen kommer det å forstå det som blir sagt (reseptivt språk) alltid før utviklingen av uttalt (ekspressivt) språk. Et lite barn vil snu seg mot moren når hun roper på henne eller vinke ha-det når hun blir bedt om det, lenge før hun kan si sitt eget navn eller selv si ha-det. I tillegg til å kunne forstå og uttrykke språk, er det også viktig å lære seg pragmatiske ferdigheter for å kunne bruke språket riktig i ulike sosiale sammenhenger og for ulike formål.

Fra fødsel til skolealder skjer det en enorm utvikling i et barns liv. Babyen vokser fra å være et totalt avhengig vesen til å bli en kompetent kommunikator, en uavhengig tenker som kan begynne å ta imot formell læring ved skolestart.

Følgende tabeller er en enhetlig skala som markerer de typiske stadiene i utviklingen av lytting, reseptivt og ekspressivt språk, tale, kognisjon og sosial kommunikasjon.

Tabellene er blitt laget ut fra en mengde ulike kilder:

- Cottage Acquisition Scales for Listening, Language and Speech
- Preshool Language Scale – 4 (PLS 4)
- The Bzoch-League Receptive-Expressive Emergent Language Scale Second Edition (REEL – 2)
- The Early Learning Accomplishment Profile Kit (E-LAP)
- The Learning Accomplishment Profile Revised Edition Kit (LAP-R)
- The Rosetti Infant-Toddler Language Scale
- St. Gabriel's Curriculum

Et barn med hørselshemming følger disse utviklingstrinnene. Hun vil imidlertid trenge mer talespråkstimulering enn hørende barn, og så tidlig som mulig. Språk, tale, kognisjon og pragmatiske ferdigheter må utvikles samtidig gjennom lytting, og dette må baseres på et systematisk opplegg som følger de typiske utviklingstrinnene.

Det er viktig å huske på at de ferdighetene som er listet opp på de følgende sidene er basert på et gjennomsnitt. Det er betydelige forskjeller på tidligste og seneste tidspunkt barn når de ulike milepælene. Barnet ditt har kanskje ikke nådd en milepæl innen angitt tid, men det betyr ikke at hun ikke kommer til å nå den. Denne utviklingsskalaen må kun betraktes som veiledende. De er tatt med for å være til hjelp i arbeidet med å lage individuelle planer for hvert enkelt barn.

For referanse og full beskrivelse, se Lytte, lære, snakke (Cochlear 2011)

0 til 3 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Bevissthet på lyd • Svarer på lyd ved å smile, snu på hodet, være stille, skvette • Reagerer på høye lyder • Kjenner igjen morens (omsorgspersonens) stemme	• Skvette av brå, uventede lyder • Reagerer på ansiktet til den som snakker • Reagerer på snakking ved å bli stille eller smile • Roer seg av kjent stemme	• Gråter for å uttrykke sult og sinne • Begynner å bruke stemmen for å uttrykke velbehag • Bruker av og til stemmen for å svare på lyden av stemme.	• Skriker/gråter • Begynner å bruke stemmen til annet enn gråt, for eksempel kurring, gurgling	• Bevissthet om kjente personer/situasjoner • Ser kort på gjenstander/ansikter • Forutser sikre hendelser, for eksempel mating	• Synes som om hun lytter til den som snakker • Har korte glimt av øyekontakt, men ved 3 mnd. ser hun som regel direkte på ansiktet til den som snakker, lokaliserer taleren med øynene og begynner å se på munnen heller enn hele ansiktet • Svarer med smil/ gurgling, spesielt til moren/ omsorgspersonen

4 til 6 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Lyder begynner å få mening • Lytter mer årvåkent • Begynner å knytte mening til lyd, reagerer for eksempel av og til på sitt eget navn • Reagerer på stemmemodulering • Begynner å lokalisere stemmekilden ganske nøyaktig • Lytter til sin egen stemme	• Lokaliserer ofte lydkilden ved å bevege på hodet eller øynene • Reagerer av og til på eget navn • Skiller mellom sint og vennlig tonefall, for eksempel gråter som respons på en sint stemme • Slutter vanligvis å gråte som svar på stemme	• Bruker stemme i forbindelse med ønsker og behov • Bruker stemmen som respons på synging • Spruter små bobler, gurgler, hylar og skråler • Bruker stemmen som respons på tale • Begynner å variere stemmebruken for å uttrykke glede og ubehag • Bruker stemmen når hun er alene eller sammen med andre	• Ler • Spruter små bobler • Gurgler • Hylar og skråler • Begynner å endre varighet, tonehøyde og intensitet (prosodiske trekk) • Bruker vokalen [a], som i far • Produserer lyder med konsonanttrekk friksjonslyder, nasal [m] • Leker med å lage lyder	• Ser på gjenstander og tar etter dem • Begynner å lære om årsak-virkning, leker for eksempel med rangle • Kjenner igjen velkjente personer • Tar gjenstander til munnen (putter ting i munnen)	• Opprettholder øyekontakt • Elsker å bli snurret rundt og rundt • Produserer ulike stemme til ulike formål olimiterer ansiktsuttrykk • Imiterer ansiktsuttrykk • Tar initiativ til å bruke stemmen og til å samhandle med voksen • Begynner å forstå vokal turtaking, bruker for eksempel stemmen som svar på den voksnes stemme

7 til 9 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
- Lokaliserer lydkilden helt nøyaktig - Skjelner prosodiske aspekter som varighet, tonehøyde og intensitet - Har lengre oppmerksomhets-spenno - Kobler mening til ord - Skjelner mellom vokaler og stavelser	- Ser ut til å kjenne igjen navn på familie-medlemmer i sammenhengende tale, selv når den personen det er snakk om er utenfor synsvidde - Svarer med riktige armbevegelser til ord som opp, høy, ha-det - Liker musikk eller synging - Ser ut til å lytte til hele samtaler mellom andre - Stopper som regel opp aktiviteten når ens navn blir sagt - Ser ut til å gjenkjenne noen vanlige objekter ved å lokalisere dem når det blir satt navn på dem - Stopper stort sett opp aktiviteten som svar på "nei" - Vil opprettholde interesse opp til et minutt når hun ser på bilder eller i bøker sammen med voksen	- Repeterer konsonant-vokal stavelser i babling [pa pa] [ba ba] - Begynner å svare med bruk av stemmen når eget navn blir sagt - Leker flere leker, for eksempel Bake-kake, Borte- titt-tei, klapper i hendene etc og bruker stemmen mens hun leker - Prøver å "syng" - Bruker stemmen for å hilse på en velkjent voksen - Roper for å få oppmerksomhet - Høy stemmebruk	- Babler med konsonant/vokal [pa pa] [ba ba] - Klikker med tungen - Bruker en "syngende" stemme - Imiterer intonasjonsmønstre - Bruker mest lave, sentrale vokaler [o] (vått) [ae] (bæææ) [a] (far) - Bruker noen konsonanter [p, b, m, d]	- Imiterer fysisk handling - Gjenkjenner velkjente objekter - Flytter en gjenstand fra hånd til hånd - Holder én kloss mens hun tar en annen - Smiler til seg selv i speilet - Elsker ulike gjemmeleker - Gir, peker, viser - Tar ringer av en pinne	- Begynner å forstå at kommunikasjon er en to-veis prosess - Viser et ønske om å samhandle med mennesker - Blir mer livlig sammen med mennesker hun kjenner - Viser forventning ved aktiviteter - Nikker, vinker og klapper - Roper for å få oppmerksomhet - Ber om ting ved å strekke seg og peke - Liker tøyse-lek - Fortsetter å utvikle turtakings-ferdigheter - Begynner å få interesse for bøker ved å se på bilder i en bok sammen med voksne

10 til 12 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Kobler mening til flere ord • Lytter til egen og andres stemmer • Lokaliserer lyd fra (en viss) avstand • Skiller ut talerens stemme fra konkurrerende stimuli (bakgrunnsstøy)	• Ser ut til å like å lytte til nye ord • Klarer stort sett å lytte til tale uten å bli forstyrret av andre konkurrerende lyder • Gir av og til leker og objekter til voksen på verbal oppfordring • Tar av og til imot enkle beskjeder, for eksempel Sett den ned. • Reagerer på musikk med kropps- eller hånd bevegelser i tilnærmet takt • Viser forståelse av verbale oppfordringer med passende hånd- og kroppsgester. • Viser økt oppmerksomhet for tale over lengre tidsrom	• Bruker uforståelig tale med fire eller flere stavelser - korte, setningslignende konstruksjoner uten egentlige ord • Begynner å bruke uforståelig tale med mønstre som ligner voksen intonasjon når hun leker alene • Imiterer bevegelses-sanger som "Ro din båt" • Snakker til leker/ objekter og bruker lange verbale mønstre • Responderer ofte på sanger eller rytmer med å bruke stemmen • Imiterer handling kombinert med lyd • Kan kanskje si de første ordene, for eksempel Ha-det, mamma	• Imiterer lyder og antall stavelser som andre bruker • Bruker prosodiske trekk • Repeterer lengre stavelseskjeder • Systematisk variasjon mellom vokaler og konsonanter [ba di ba di] • Bruker for det meste plosiver og nasaler [p, b, d, m]	• Gjør motstand når leker blir tatt bort • Relaterer en handling til et objekt, for eksempel skje forbindes med å røre, bil med å dytte (ev noe som går fremover) • Responderer på latter ved å gjenta handling • Tar pinner fra et pinnebrett • Setter sammen to identiske objekter • Prøver å bygge tårn med to klosser	• Begynner å forstå spørsmål og svar, rister for eksempel på hodet for nei • Fortsatt utvikling av forståelse for interaksjon • Forstår hilsninger • Fortsatt utvikling av turtakings-ferdigheter • Bruker stemme for å svare når moren roper • Viser ønske om å skifte aktivitet • Reagerer på latter ved å gjenta handling • Begynner å lede andre ved å dytte og dra • Bruker stemmen sammen med gester for å protestere • Liker å leke, tar selv initiativ

13 til 15 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Kjenner igjen flere ord • Oppfatter enkelt språk • Auditivt minne om en gjenstand i slutten av en frase/ setning • Skiller mellom kjente fraser • Tar imot beskjeder med ett ledd	• Forstår flere nye ord hver uke • Følger beskjeder med ett ledd i leken • Forstår enkle hvor-spørsmål, for eksempel Hvor er pappa? • Kjenner igjen og viser forståelse for mange objekter ved å peke • Forstår flere velkjente fraser • Begynner å kjenne igjen navn på ulike kropps deler, for eksempel øyne, hender • Liker rytmer	• Bruker syv eller flere ord konsekvent • Bruker stemme og gester for å få ønsket objekt • Fortsetter å bruke uforståelig tale samtidig som flere og flere korrekte ord utvikles • Legger inn pauser og intonasjon i den uforståelige talen • Etterligner nye ord spontant • Synger	• Imiterer vekslende vokaler (+) • Sier enkeltord tilnærmet riktig • Bruker mest vokaler i lek med stemmen • Bruker flere fremre plosiver [p, b, d], nasaler [m, n] • Bruker frikativ [h]	• Opprettholder interesse for et ønsket objekt i to minutter eller mer • Plasserer sirkel på formbrettet • Bygger tårn med to klosser • Begynner å tegne på papir med tykke fargeblyanter • Imiterer flere handlinger, for eksempel klapper på dukken • Kan bruke objekter på riktig måte • Tar lokket av esken for å finne en gjemt leke	• Fortsetter å utvikle øyekontakt med den som snakker over et lengre tidsrom • Tar turer etter hvert som det ekspressive språket utvikles • Involverer andre ved å vise frem ting, for eksempel sko/klær under lek • Begynner å forstå hv-spørsmål

16 til 18 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Skiller mellom flere fraser • Gjenkjenner og forbinder flere ord til riktig objekt, for eksempel leker, kroppsdelar, mat, klær • Imiterer ord som hun hører	• Forstår flere enkle spørsmål • Begynner å forstå lengre fraser med nøkkelordet i midten av setningen • Utvikler ordforråd for å kategorisere • Gjenkjenner flere kroppsdelar • Finner velkjente objekter som er utenfor synsvidde • Forstår 50 eller flere ord • Gjenkjenner noen plagg, leker og mat	• Den uforståelige talen forsvinner • Utvider ordforrådet, 10 eller flere ord som har mening • Mindre bruk av gester kommunisere ved å snakke • Imiterer ord som hun hører • Ber om mer	• Økning av enkeltord som sies tilnærmet riktig • De fleste vokalene er på plass • Produserer fortsatt stort sett fremre konsonanter [p, b, d, m, n, h]	• Imiterer sirkler når hun rabler • Plasserer tre til seks nopper på noppbrettet • Henter frem en ønsket leke fra et gjemmested • Plukker opp små objekter • Snur flaske opp-ned for å få en leke • Peker på bilder i en bok og begynner å bla • Har etablert objektpermanens	• Ber om et objekt eller hjelp fra voksen ved å bruke gester og stemme • Tar initiativ til vokal samhandling • Foretrekker å være sammen med velkjente personer • Er skeptisk overfor fremmede • Hermer etter andre barn

19 til 24 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Auditivt minne av to objekter • Skiller mellom sanger • Forstår en mengde fraser • Skiller beskrivende fraser fra hverandre • Følger en beskjed som består av to ledd, for eksempel Hent ballen din og kast den. • Gjenkjenner ut fra kategori	• Utfører på anmodning to ting med et objekt • Velger to velkjente objekter • Forstår handlingsfraser • Peker på mange ulike kroppsdelar, for eksempel mage, ben • Begynner å forstå personlige pronomener - min, mine, du • Gjenkjenner nye ord hver dag • Forståelsen øker - oppfatter enkel syntaks • Forstår 250-300 ord ved 24 mnd.	• Imiterer av og til 2-3 ordsfraser • Bruker jevnlig nye ord • Øker ekspressivt ordforråd til 30 ord eller flere • Prøver seg på "fortelling" - lange, uforståelige ytringer for å formidle et budskap • Begynner å bruke eget navn når hun snakker om seg selv • Bruker eiendomspronomen min, mitt, mine • Kan stille "hvor"-spørsmål Hvor bil? • Kan bruke 2-3 ordsfraser med substantiver, noen verb og noen adjektiver ved 24 mnd.	• Ord omtrent riktig • Erstatte /r/ med /j/, • Bruker prosodiske trekk • De fleste vokaler og diftonger er på plass • Konsonanter dukker opp [k, g, t, ng] • Konsonantene [p, b, m, h, n, d] er etablert • Konsonanter blir ofte utelatt i midten og slutten av ord	• Imiterer symbollek, for eksempel huslige aktiviteter • Bruker et objekt som symbol for et annet • Plasserer triangel, sirkel og kvadrat på formbrett • Imiterer vertikale streker • Trer treperler • Begynner å rive papir • Imiterer stabling av bokser • Begynner å kategorisere objekter i leken • Bruker to leker sammen • Stabile klosser/ bygger tårn • Gjør ferdig enkle tilpasnings puslespill • Aktiverer mekanisk leketøy	• Begynner å utvikle mer selvtillit og er glad for å være sammen med andre mennesker • Tar initiativ til "late-som"-lek • Svarer på henvendelser fra voksne • Øver seg på voksenlignende samtaler om kjente tema • Bruker ord for å påvirke/samhandle • Ber om informasjon, for eksempel Hva er det? • Utvikler turtaking i samtale

25 til 30 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Auditivt minne om to ting i ulike språklige sammenhenger • Lytter til velkjente sanger på kassett /CD • Forstår lengre ytringer • Lytter på avstand	• Begynner å forstå komplekst språk • Forstår vanskeligere handlingsfraser • Forstår funksjoner, for eksempel Hva drikker vi av? - peker på koppen • Begynner å forstå størrelsesforskjeller, for eksempel stor/liten • Begynner å forstå preposisjoner, for eksempel i, på, under • Reseptivt ordforråd øker • Begynner å forstå mengdebegreper, for eksempel en, alle • Forstår pronomener, for eksempel han, hun, de, vi	• Bruker 2-3 ords fraser mer konsekvent • Bruker noen personlige pronomener, for eksempel meg, deg • Bruker to eller flere ord for å be om hjelp, for eksempel vaske hender • Begynner å bruke de mest vanlige fargenavnene • Refererer til seg selv med pronomenet meg • Gjentar to tall ved telling • Svarer på hv-spørsmål, for eksempel Hva er det? Hva gjør...? Hvem? • Sier frem barnerim og -regler, synger favoritt sangene • Forstår og svarer på kan du • Bruker nektelser, for eksempel ikke gjør, nei	• Elsker å eksperimentere med prosodiske trekk • Begynner å bruke trykk på riktig måte • Repeterer ord og fraser • Konsonanten [f] dukker opp • Konsonanter, for eksempel [m, p, b] brukes i slutten av ord • Ord/fraser forkortes konsonanter midt i ord blir ofte utelatt • Tendens til overtydelig uttale av ord • Ulik uttale av samme ord skjer ofte • Hvisker	• Fortsetter med symbollek, for eksempel snakker i telefonen • Fullfører handlinger, for eksempel klapper i hendene (og andre hånleker) • Bruker leker på riktig måte • Holder på med aktiviteter som hører sammen i leken • Snur én side av gangen i boken • Imiterer loddrette, vann rette streker og sirkel • Setter sammen like; bilde til bilde, form til form • Setter to deler av en helhet sammen • Forstår tallbegrepene en og to	• Liker å snakke, later for eksempel som hun har en samtale i telefonen • Begynner å utvikle parallell-lek med andre barn • Bruker mer språk i leken • Deler leker med andre • Ber om hjelp ved å bruke to eller flere ord • Bruker lengre ytringer

31 til 36 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
- Fortsetter å utvide auditivt minne - auditivt minne av tre gjenstander med ulike språklige trekk - Setter to informasjonledd i rekkefølge - Hører på historier på kassett/CD - Følger to-tre leddede beskjeder	- Forstår de mest vanlige verbene, ev de fleste vanlige verb - Forstår og svarer på vanskeligere språk og beskjeder - Utfører to-tre verbale ordrer i en setning - Forstår flere preposisjoner, for eksempel i, på, under - Får mer innhold i begrepene - Kjenner igjen deler av en gjenstand - Forstår tidsbegreper som i dag, i går, i morgen - Forstår Hva mangler? Hvilken hører ikke til?	- Kan ordforråd om kjønn - Snakker om hva hun har tegnet - Sier både for- og etter navn når hun blir spurt - Kobler sammen ting som nettopp har skjedd - Bruker 3-4 ords enkle setninger i samtale - Begynner å bruke vanskeligere språk - Stiller spørsmål, for eksempel hvem, hva, hvor, hvorfor - Bruker pronomener, for eksempel han, hun, de, vi, du, meg - Bruker noen flertallsformer - Bruker eiendomspronomen - Bruker flere negasjoner, for eksempel ikke, ingen, ikke noen - Begynner å bruke og/fordi - Kan navnet på tre eller flere farger	- Konsonanter i midten av ord fremdeles ikke på plass - Konsonanter i slutten av ord stort sett på plass - Konsonantene [s, l, r, sj] dukker opp - Vokaler og diftonger er etablert - Utelater enkelte trykksvake deler i talen - Utelater enkelte trykksvake deler i talen - Uttalen blir mer korrekt - Hvisker ofte	- Deler leker og tar tur på mer hensiktsmessig måte - Utvikler parallell-leken - Begynner å interessere seg for tegning og skrivning - Begynner med fantasileker - Setter sammen seks fargekort - Sorterer og kategoriserer, for eksempel pinner og klosser - Sier hva gjenstanden heter når en del vises på et bilde - Tilføyer to kroppsdelar som mangler på en tegning - Viser interesse for hvorfor og hvordan ting virker - Setter sammen to-tre puslespillbiter - Tegner kryss ved å se etter (herme)	- Tar tur og deler - Sier frem vers - Synger sanger med gester og bevegelser, endrer av og til på slutten - Holder på med late som aktiviteter - Begynner å spørre andre om lov - Uttrykker følelser - Tar initiativ til samtale - Bruker spørsmål i mange ulike hensikter, for eksempel for å få informasjon, for å be om noe

37 til 42 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Auditivt minne utvides til fem gjenstander • Tar imot tre eller flere deler av informasjon i rekkefølge • Gjenforteller en kort historie • Følger tre beskjeder • Oppfatter vanskelige setningsstrukturer • Har auditivt minne for seksords-setning	• Kan følge med på en historie som varer i 10-15 min • Forstår mer og mer komplisert språk • Forstår vanskeligere begreper, for eksempel i forbindelse med kvalitet, overflate og kvantitet • Forstår hva dag/ natt innebærer, for eksempel skiller dag- fra nattaktiviteter • Følger beskjeder som inneholder begreper som tom/full, lik/ forskjellig • Forstår stedspreposisjoner, for eksempel ved siden av • Begynner å forstå sammenligninger, for eksempel Jeg er høyere enn deg • Forstår omtrent 900 ord	• Bruker mange riktige grammatiske strukturer/ regler i samtale (flertall, eiendomspronomen, preposisjoner, adjektiv) • Bruker 'når' og 'hvor mange'-spørsmål • Bruker derfor/fordi • Beskriver hva gjenstander kan brukes til • Begynner å svare på 'Hva skjer hvis'-spørsmål • Svarer på Hva mangler? • Kan si hvilken som ikke hører til og svare på Hvorfor? • Prøver å svare på problemløsnings-spørsmål, for eksempel Hva skjer hvis? • Bruker omtrent 500 forståelige ord	• Bruker noen sammensetninger, for eksempel [mp, pt, br, dr, gr, sm] • Har fremdeles noen erstatninger • Uttalen av ord er sikrere/likere fra en produksjon til den neste	• Begynner med en-til-en-korrespondanse • Følger beskjeder som inneholder begreper som tom, full, lik, forskjellig • Utvikler vanskeligere begreper, for eksempel innenfor kvalitet, kvantitet, overflate • Sammenligner gjenstander • Begynner med enkel problemløsning • Utvikler fantasien	• Tar turer • Leker godt med andre barn • Viser forståelse for andres følelser/behov • Bruker enkel samtale i samhandling • Tar initiativ til samtale • Liker rollelek

43 til 48 måneder

Lytting	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Tale	Kognisjon	Sosial kommunikasjon (pragmatikk)
• Oppfatter lengre og vanskeligere språkstrukturer, for eksempel Kan du finne noe som bor i trærne, har fjær og gul kam? • Tar imot beskjeder som inneholder vanskeligere begreper, for eksempel Sett den tykke blå firkanten bak den tomme muggen • Gjenforteller lengre fortellinger på en detaljert måte - fem eller flere setninger • Har auditivt minne for åtte-ordssetning	• Fortsetter å utvide forståelsen for nye ord • Forstår entall/flertall • Forstår forskjellene på fortid/nåtid/fremtid • Kan fylle inn siste ordet i kjent tekst • Finner ut hvilke gjenstander som mangler • Forstår dag/morgen/etter-middag/kveld/natt • Lager sammenligninger ang. fart/vekt • Forstår 1500-2000 ord	• Bruker hans/hennes/ deres • Mer konsekvent bruk av flertall - både regelmessig og uregelmessig • Snakker om bilder og bøker • Bruker mer avansert rollelek • Bruker negasjon og noen hjelpeverb, for eksempel kan ikke, vil ikke skal ikke • Bruker sammenligninger • Trekker slutninger • Bruker muntlige (hverdagslige) uttrykk • Bruker spørsmål med Hvor mye? og Hvordan? • Bruker 800-1500 ord • Bruker med komplekse språkstrukturer • Spontane ytringer er stort sett grammatisk riktige	• Færre utelatelser og erstatninger • Flere konsonanter er etablert • Flere konsonant-kombinasjoner dukker opp i begynnelsen og slutten av ord • Normal hastighet og rytme • Bruker riktig lydstyrke/stemme-styrke • Bruker riktig intonasjon Se vedlagt diagram for Språklyder, side 15	• Tegner enkle gjenstander • Forstår tidsbegreper, for eksempel i dag/i morgen/i går/ morgen/ etter-middag/kveld • Teller fingre og tær • Kobler en gjenstand med et yrke, for eksempel termometer/ lege • Fortsetter å utvikle fantasien • Konsentrasjonsevne øker • Kopierer enkle strektegninger • Setter sammen mønstre • Trekker slutninger	• Selvtillit og tro på seg selv øker • Forespørslers fra andre, for eksempel butikkansatt • Bruker intonasjon riktig • Tar initiativ til samtaler • Tilpasser seg endringer i samtaletema • Bruker språk for ulike kommunikative hensikter, for eksempel å skaffe seg informasjon, gi informasjon, uttrykke følelser/behov, forhandling

Talelyder (gjelder engelsk talespråk)*

Talelyder (gjelder engelsk talespråk)*

Lyder		Alder (år)							
		1	2	3	4	5	6	7	8
vowels		vowels							
p	popcom		p						
m	mommy		m						
h	happy		h						
n	no		n						
w	water		w						
b	baby			b					
k	cake			k					
g	go			g					
d	daddy			d					
t	tomato				t				
ng	ring				ng				
f	funny			f					
y	yellow			y					
r	rabbit				r				
l	lion				l				
s	sun					s			
ch	cheese						ch		
sh	shopping				sh				
z	zebra						z		
j	jack					j			
v	velvet						v		
th	think					th			
TH	those						TH		
zh	pleasure							zh	

* Typisk gjennomsnittlig øvre
alder for konsonantproduksjon
(engelsk talespråk)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dokumentasjonsark for utviklingsskalaen

Dette arket tenkes brukt sammen med utviklingsskalaen beskrevet i Lytte, lære, snakke (Cochlear 2011)

Slik brukes dokumentasjonsarket:

1. Fyll ut barnets navn og opplysning i feltet øverst på arket
2. Noter barnets fremskritt med henvisning til utviklingsskalaen.
3. Kolonnen til venstre viser trinn i barnets hørealdre. Hørealdre refererer til hvor lenge barnet har hatt tilgang til lyd ved hjelp av høreapparat eller cochleaimplantat (CI).
4. Den øverste linjen i tabellen viser de seks hovedområdene som skal dokumenteres:
 - Lytting og evnen til å lytte
 - Reseptivt språk: hva forstår barnet
 - Ekspressivt språk: hva sier barnet
 - Tale: hvordan sier barnet det
 - Kognisjon: tanker
 - Sosial kommunikasjon med andre (pragmatikk)
5. For hvert trinn i hørealdre er det to felt:
(+) Begynnende ferdigheter eller mål.
Barnet har begynt å utvikle ferdigheter på dette trinnet, men har ennå ikke oppnådd det fullstendig

(√) Oppnådde ferdigheter eller mål.

Barnet har de konkrete ferdighetene på det gjeldende trinnet for hørealdren i sitt spontane språk og i interaksjoner hjemme med foreldrene, med ulike familiemedlemmer og etter hvert med venner.

For hver av de 6 kolonnene, noter startdato i hver kolonne, på linje (+), og senere når ferdigheten eller målet er oppnådd, skriv dato oppnådd på linje (√). For å lage en oversikt over barnets fremskritt kan du også fargelegge feltene med samme farge som øverste rad, men det viktigste er å notere dato for start og dato for oppnåelse.

6. Kronologisk alder-kolonnen
For hvert oppnådde trinn i Hørealdre noteres Kronologisk alder. Dette er viktig informasjon for å kunne observere gap mellom trinn i hørealdre og kronologisk alder. Vi forventer at gap mellom trinn i hørealdre og kronologisk alder reduseres over tid.

Alternativ 1: Babyer som diagnostiseres med en hørselsnedsettelse og får tilpasset høreapparater og/eller cochleaimplantat, har mulighet for å utvikle aldersadekvat språk og tale, gitt at de er i et miljø hvor læring gjennom lytting står i fokus (Lytte, lære, snakke, side 11). For barn med andre vansker vil forventningene til utvikling være annerledes.

Alternativ 2: (mer lik den danske): For et barn som diagnostiseres med en hørselsnedsettelse før 12 måneders alder og som følger et hørselshabiliteringsprogram, forventes det generelt at de kan oppnå aldersadekvat språk før de når skolealder, «gitt at de er i et språkstimulerende rikt miljø hvor det er fokus på å lære gjennom å lytte». Disse forventningene vil være annerledes for de barna som har andre vansker.

Alternativ 3: Utelate disse setningene

Det anbefales regelmessig observasjon av barnets fremskritt. Skjemaet på neste side vil gi en oversikt over barnets fremskritt innenfor de seks hovedområdene i forhold til hørealdre og kronologisk alder.

Dokumentasjonsark for utviklingsskalaen

Navn:

Født:

Dato høreapparat:

Dato CI:

Hørealder i måneder (utviklingstrinn)	Kronologisk alder	Evnen til å lytte	Reseptivt språk Hva forstår barnet	Ekspressivt språk Hva sier barnet	Tale Hvordan sier barnet det	Kognisjon tanker	Sosial kommunikasjon med andre
43 - 48		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
37 - 42		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
31 - 36		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
25 - 30		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
19 - 24		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
16 - 18		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
13 - 15		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
10 - 12		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
7 - 9		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
4 - 6		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+
0 - 3		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		+	+	+	+	+	+

Hear now. And always

Cochlear forplikter seg til å hjelpe mennesker med moderat til alvorlig hørselstap til å oppleve et liv med full hørsel. Som global leder innen implanterbare hørselsløsninger har vi levert mer enn 700 000 enheter, og hjulpet folk i alle aldre med å høre og få kontakt med livets muligheter.

Vi jobber for å gi folk den beste hørselsopplevelsen livet ut og tilgang til neste generasjon teknologier. Vi samarbeider med ledende kliniske, forsknings- og støttenettverk for å fremme hørselsvitenskap og forbedre hørselsomsorg.

Det er derfor flere velger Cochlear enn noe annet hørselsimplantatselskap.

🏢 Cochlear Ltd (ABN 96 002 618 073) 1 University Avenue, Macquarie University, NSW 2109, Australia T: +61 2 9428 6555 F: +61 2 9428 6352

Cochlear AG EMEA Headquarters, Peter Merian-Weg 4, 4052 Basel, Switzerland T: +41 61 205 8204 F: +41 61 205 8205

🇪🇺 Cochlear Deutschland GmbH & Co. KG Karl-Wiechert-Allee 76A, 30625 Hannover, Germany T: +49 511 542 7750 F: +49 511 542 7770

Cochlear Europe Ltd 6 Dashwood Lang Road, Bourne Business Park, Addlestone, Surrey KT15 2HJ, United Kingdom T: +44 1932 26 3400 F: +44 1932 26 3426

Cochlear Denmark Lejrvej 41, 3500 Værløse, Denmark T: +45 41 53 40 00

Cochlear Nordic AB Huopalahdentie 24, 00350 Helsinki, Finland T: +358 20 735 0788

Cochlear Nordic AB Konstruktionsvägen 14, 435 33 Mölnlycke, Sweden T: +46 31 335 14 61

Cochlear Norway AS Postboks 6614, Etterstad, 0607 Oslo, Norway T: +47 22 59 47 00

www.cochlear.no

Oppsøk helsepersonell for råd om behandling for hørselstap. Resultatene kan variere, og helsepersonellet vil informere deg om de faktorer som kan påvirke resultatet som du får. Les alltid instruksjonene før bruk. Ikke alle produkter er tilgjengelige i alle land. Ta kontakt med din lokale Cochlear-representant for produktinformasjon.

Cochlear, Hear now. And always, Nucleus og den elliptiske logoen er enten varemerker eller registrerte varemerker som tilhører Cochlear Limited.

© Cochlear Limited 2024. 2024-02 D2186261 V1 Norwegian